

Original Research

***Designing and Testing Structural Model the Effect of
Dark Personality Traits on the Marital Quality by
Analyzing the role of Emotional Reactivity and Shared
Religious Beliefs***

Fatemeh Gharehasanlou¹

Mansoureh Zarean²

Abstract

The purpose of this research is to design and test a model examining the effect of dark personality traits on the quality of marital life by analyzing the roles of emotional reactivity and shared religious beliefs among married students. The study employs a correlational research method with a structural model approach, relying on partial least squares (PLS). The statistical population consisted of 510 married students from Al-Zahra University in Tehran during the academic year 1401–1402, of whom 230 were selected using a non-probability convenience sampling method. The instruments used include the Marital Life Quality Questionnaire (Litcher and Karmat, 2009), the Dark Personality Traits Questionnaire (Jonason and Webster, 2010), the Emotional Reactivity Questionnaire (Nak et al., 2008), and the Shared Religious Beliefs Questionnaire (Litcher and Karmat, 2009). Path analysis revealed that dark personality traits have a

1. Ph.D Student of Women's Studies, University of Religions and Denominations, Qom, Iran. hasanlufatemeh@yahoo.com.

2. Assistant Professor of Department of Social Science and Development Studies, Women Research Center, Alzahra University, Tehran, Iran. m.zarean@alzahra.ac.ir. (**Corresponding Author**)

Submit Date: 2023/18/09

Accept Date: 2024/04/02

DOI: 10.22051/JWSPS.2024.45030.2789

direct positive effect on emotional reactivity and a negative effect on marital quality, while shared religious beliefs directly reduce emotional reactivity and improve marital quality. Additionally, dark personality traits indirectly affect marital quality through the mediating role of emotional reactivity. Shared religious beliefs were found to moderate and reduce the negative impact of dark personality traits on marital quality, though they had no significant effect on the relationship between dark personality traits and emotional reactivity or between emotional reactivity and marital quality. These findings suggest that dark personality traits significantly weaken marital quality, but their negative effects can be mitigated by strengthening shared religious beliefs among couples.

Keywords

Shared Religious Beliefs, Dark Personality Traits, Marital Quality, Emotional Reactivity

Introduction

Family is the cornerstone of society, and marriage is one of the most significant milestones in people's lives (Yoo et al., 2020). However, matrimony does not always lead to happiness and, in critical situations, can result in separation. Emotional divorce and marital coldness are often caused by various factors that impact life quality (Mund et al., 2016). Among the dimensions of life quality, "marital quality" is particularly significant (Wang et al., 2020). Researchers suggest that dark personality traits play an undeniable role in shaping attitudes toward married life (Alipour Gourand et al., 1401).

Dark personality traits refer to a set of socially undesirable characteristics, including narcissism, psychopathy, and Machiavellianism, which are generally associated with low empathy, indifference, dishonesty, manipulation, and aggression (Curtis and Jones, 2020). The marital lives of individuals with dark personality traits tend to be stressful, which adversely affects their life quality (Alipour Gourand et al., 1401). Another factor negatively impacting marital quality is emotional reactivity. Individuals with high emotional reactivity exhibit heightened emotional sensitivity to negative stimuli and experience delays in regaining emotional balance (Yuan et al., 2022).

Despite substantial research on the relationship between personality traits and marital quality, unified conclusions have not yet been reached regarding the influence of specific personality traits. Furthermore, the roles of emotional reactivity and couples' religious beliefs remain underexplored, with many studies producing contradictory findings. While the negative effects of dark personality traits on marital quality are well-documented in both domestic and

international research, the potential mitigating role of religious beliefs among couples has been largely overlooked.

Given the complexity of couples' behavior, which is influenced by individual, cultural, religious, and social factors, further investigation is necessary. Therefore, this research aims to explore how the life quality of couples is affected by their dark personality traits and religious beliefs.

Methodology

The current research is descriptive-correlational in terms of data collection and applied in terms of its purpose. It was conducted using structural equation modeling (SEM) with a partial least squares (PLS) approach. The statistical population consisted of married students at Al-Zahra University of Tehran during the academic year 1401-1402. The sample size was 220, and participants were selected using a stratified random sampling strategy. To account for potential data loss and incomplete responses, 250 questionnaires were distributed. After removing incomplete responses, 230 valid questionnaires were used for analysis.

Data were collected using four standard questionnaires: the Dirty Dozen (Jonason & Webster, 2010), the Marital Quality Rating Scale (QMRS; Lichter & Karmat, 2009), the Emotional Reactivity Scale (ERS; Nock et al., 2008), and the Scale of Individual Religious Beliefs (Lichter & Karmat, 2009). Participants completed the questionnaires online after providing informed consent and receiving an ethical guarantee that their responses would remain confidential.

The inclusion criteria for this research were being married, being enrolled as a bachelor's, master's, or doctoral student, and consenting to participate in the survey. The exclusion criteria were failure to answer all questions on the questionnaire. After data collection, descriptive statistics were used to examine demographic characteristics, as well as measures of central tendency and dispersion. For inferential statistics, the Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests were used, and the data were analyzed using PLS (Partial Least Squares) and SmartPLS version 3 software.

Results

Before analyzing the hypotheses, the quality of the model was validated. The coefficient of determination (R^2) is the first measure of the validity of the structural model; it indicates the degree to which the exogenous latent variables explain the variation in the endogenous variables. Acceptable R^2 values are classified into three categories: strong (greater than 0.67), medium (between

0.33 and 0.67), and weak (between 0.19 and 0.33). In this research, the R^2 value for each endogenous variable is greater than 0.33. Another measure is the Q^2 predictability index. If the Q^2 index values are positive, the model fits well. In this study, the Q^2 values are higher than zero, indicating that the model has acceptable predictive power. Finally, the size of the F^2 effect was assessed for each exogenous independent variable.

Conclusion

Among the variables predicting the quality of matrimony, dark personality traits are the most influential, with a coefficient of -0.594. This result is consistent with the findings of Alipour Gurand et al. (1401) and Yu et al. (2020). Additionally, emotional reactivity serves as a strong mediator in the relationship between dark personality traits and marital quality. Shared religious beliefs can significantly reduce the negative effect of dark personality traits on marital quality; however, they do not have a significant moderating role between emotional reactivity and marital quality. Moreover, there is no significant moderating effect between dark personality traits and marital quality. Therefore, personality traits, as a psychological component, influence human behavior, including communication and marital stability. Emotional reactivity, especially in response to negative feelings, can affect people's mental and social health. Individuals with high emotional reactivity may be more prone to mood disorders such as depression and anxiety. Dark personality traits can have a significant effect on emotional reactivity, with individuals exhibiting these traits potentially showing higher levels of emotional reactivity. Based on these results, it is suggested that research centers organize seminars on dark personality traits and the religious beliefs of couples. This study was conducted cross-sectionally, while marital quality, as a subjective feeling, is a dynamic process. Therefore, dynamic modeling could be considered in future research. The present study is purely quantitative, and the findings may be influenced by individual recall bias. Mixed methods and other quantitative approaches could also be considered in future studies.

References

- Ali, P. A., McGarry, J., & Maqsood, A. (2022). Spousal Role Expectations and Marital Conflict: Perspectives of Men and Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(10), 82–108.
- Alipour Gourand, B., Azemoudeh, M., Esmailpour, K., & Hosseini Nasab, S. D. (2023). The Relationship between Dark and Light Dimensions of

- Personality with Life Satisfaction Mediated by Value Orientations. *Positive Psychology Research*, 8(4), 95-112. (In Persian)
- Anglim, J., Morse, G., Dunlop, P. D., Minbashian, A., & Marty, A. (2020). Predicting trait emotional intelligence from HEXACO personality; domains facets and the general factor of personality. *Journal of Personality*; 88(2), 324-338.
- Crown, D., Gheasi, M., & Faggian, A. (2020). Interregional mobility and the personality traits of migrants. *Papers in Regional Science*, 99(4), 899-914.
- Curtis, S. R., & Jones, D. N. (2020). Understanding what makes dark traits “vulnerable”: A distinction between indifference and hostility. *Personality and Individual Differences*, 160(1), 1-10.
- Ferreiros, L., & Clemente, M. (2022). Dark personality and intimate partner relationships in young adults. *Acta Psychologica*, 225, (1), 1-7.
- Frye, N., Ganong, L., Jensen, T., & Coleman, M. (2020). A dyadic analysis of emotion regulation as a moderator of associations between marital conflict and marital satisfaction among first-married and remarried couples. *Journal of Family Issues*, 41(12), 2328-2355.
- Haroonrashidi, H., & sharifinia, M. A. (2020). The Relationship between the Dark Traits of Personality and Emotional Expressiveness with Satisfaction of Life among the Military Personnel in Ahvaz, Iran. *Military Psychology*, 11(41), 41-49.
- Hashempour, M. R., Jajarmi, M., & Akbari, H. (2021). Determining the Effect Size of Optimism and Religious Orientation on Marital Conflicts. *Journal of Disability Studies*, 11(1), 182-190. (In Persian)
- Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420–432.
- Kafaei kivi M, Saberi H, Nasrolahi B. Structural Relationships of Marital Life Quality Based on Personality Pathological Traits: The Mediating Role of the Spouse’s Value System and Couple’s Performance. *Socialworkmag* 2022, 11(1), 39-49. (In Persian)
- Khaksari B. (2021). The Relationship between Dark Personality Traits with Marital Disorders of Kermanshah Nursing Couples in Covid-19 Crisis. *Paramedical Sciences and Military Health*, 16(3), 30-37. (In Persian)
- Lau, Y., Fang, L., & Kwong, H. K. D. (2020). Cross-lagged models of marital relationships and intergenerational conflicts during transition to parenthood: Effect of patrilineal coresidence. *Family Process*, 59(4), 1569-1587.

- Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication? *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- Lichter, D. T., & Carmalt, J. H. (2009). Religion and marital quality among low-income couples. *Social Science Research*, 38(1), 168-187.
- Lişman, C. G., & Corneliu, H. A. (2023). Dark, dissatisfied and disengaged: Propensity towards marital infidelity, the dark triad, marital satisfaction and the mediating role of moral disengagement. *Psihologija*, 56(2), 163-177.
- Martin, S., Graziani, P., & Del-Monte, J. (2021). Insight's level in borderline personality disorder, questioning consciousness. *Journal of Affective Disorders Reports*, 3(1), 1-12.
- Mazloomzadeh, M. R., Ghanbari Hashemabadi, B. A., & Jahangiri, A. (2022). The Relationship between Personality Characteristics and Life Satisfaction with the Mediating Role of Emotional Intelligence. *Journal of Excellence in Counseling and Psychotherapy*, 10(40), 88-103. (In Persian)
- Moor, L., & Anderson, J. R. (2019). A systematic literature review of the relationship between dark personality traits and antisocial online behaviours. *Personality and Individual Differences*, 144(1), 40-55.
- Mund, M., Finn, C., Hagemeyer, B., & Neyer, F. J. (2016). Understanding dynamic transactions between personality traits and partner relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 25(6), 411-416.
- Nock, M. K., Wedig, M. M., Holmberg, E. B., & Hooley, J. M. (2008). The emotion reactivity scale: development, evaluation, and relation to self-injurious thoughts and behaviors. *Behavior Therapy*, 39(2), 107-116.
- Paulhus, D. L., Curtis, S. R., & Jones, D. N. (2018). Aggression as a trait: The Dark Tetrad alternative. *Current Opinion in Psychology*, 19(1), 88-92.
- Peleg, O., & Messerschmidt-Grandi, C. (2019). Differentiation of self and trait anxiety: A cross-cultural perspective. *International Journal of Psychology*, 54(6), 816-827.
- Postler, K. B., Helms, H. M., & Anastopoulos, A. D. (2022). Examining the linkages between marital quality and anxiety: A meta-analytic review. *Family Process*, 61(4), 1456-1472.
- Rafezi, Z., & Saboori, R. (2022). The Role of Self-Differentiation Components in Predicting Marital Intimacy in Couples. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 13(51), 181-205. (In Persian)
- Salimi, H., Javdan, M., Zarei, E., & Najarpourian, S. (2019). The role of couples' similar spiritual-religious Beliefs on marital health by mediating a

- constructive relationship, love, and commitment. *Islamic Life Journal*, 3(5), 1-7. (In Persian)
- Sharifiniya, M., & Haroonrashidi, H. (2020). The relationship between the dark traits of personality and emotional expressiveness with satisfaction of life among the military personnel in Ahvaz, Iran. *Journal of Military Psychology*, 11(41), 41-49.
- Vincelj, J., & Bitar, L. (2020). Quality of life 10 years after cardiac surgery in adults: a long-term follow-up study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 18(382) 1-10.
- Wang, W., Wang, M., Hu, Q., Wang, P., Lei, L., & Jiang, S. (2020). Upward social comparison on mobile social media and depression: The mediating role of envy and the moderating role of marital quality. *Journal of Affective Disorders*, 270(1), 143-149.
- Yoo, J. (2020). Relationships between Korean parents' marital satisfaction, parental satisfaction, and parent-child relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(7), 2270-2285.
- Yoosefi, N., Karimipour, B., & Amani, A. (2016). The study model of religious beliefs, conflict resolution styles, and marital commitment with attitudes toward marital infidelity. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 6(1), 47-64. (In Persian)
- Yuan, Q., Fan, Z., & Leng, J. (2022). The effect of emotional reactivity on marital quality in Chinese Couples: the mediating role of perceived partner responsiveness. *Frontiers in Psychology*, 12(1), 1-10.

مقاله پژوهشی

طراحی و آزمون مدل ساختاری تأثیر صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی با تحلیل نقش واکنش‌پذیری عاطفی و باورهای مذهبی مشترک

فاطمه قره‌حسنلو^۱

منصوره زارعان^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر طراحی و آزمون مدلی برای تأثیر صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی با تحلیل نقش واکنش‌پذیری عاطفی و باورهای مذهبی مشترک در بین دانشجویان متأهل بود. روش پژوهش، همبستگی با رویکرد مدل ساختاری و متکی بر حداقل مربعات جزئی (PLS) صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش دانشجویان متأهل الزهرا تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تعداد ۵۱۰ نفر بود و از این تعداد، ۲۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری غیراحتمالی و به شیوه در دسترس انتخاب شدند. از پرسشنامه‌های کیفیت زندگی زناشویی لیچر و کارمات (۲۰۰۹)، صفات تاریک شخصیتی جوناسون و وبستر (۲۰۱۰)، واکنش‌پذیری عاطفی ناک و همکاران (۲۰۰۸) و باورهای مذهبی مشترک لیچر و کارمات (۲۰۰۹) به‌عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. تحلیل مسیر نشان

۱. دانشجوی دکتری مطالعات زنان، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران.

hasanlufatemeh@yahoo.com

۲. استادیار گروه مطالعات علوم اجتماعی و توسعه، پژوهشکده زنان، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

m.zarean@alzahra.ac.ir

تاریخ پذیرش ۱۴۰۲/۱۱/۱۵

تاریخ دریافت ۱۴۰۲/۰۶/۲۷

داده است که صفات تاریک شخصیتی به صورت مستقیم بر واکنش‌پذیری عاطفی اثر مثبت و بر کیفیت زندگی زناشویی اثر منفی دارند. باورهای مذهبی مشترک نیز به صورت مستقیم بر واکنش‌پذیری عاطفی اثر منفی و بر کیفیت زندگی زناشویی اثر مثبت دارند. صفات تاریک شخصیتی از طریق متغیر میانجی واکنش‌پذیری عاطفی اثر غیرمستقیم بر کیفیت زندگی زناشویی می‌گذارد. باورهای مذهبی مشترک در رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی اثر تعدیل و کاهنده دارند، درحالی‌که در رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و واکنش‌پذیری عاطفی و همچنین رابطه بین واکنش‌پذیری عاطفی و کیفیت زندگی زناشویی اثر معناداری ندارند. بر اساس نتایج حاصل شده، می‌توان گفت صفات تاریک شخصیتی نقش مهمی در تضعیف کیفیت زندگی زناشویی ایفا می‌نمایند و می‌توان با تقویت باورهای مذهبی مشترک زوجین، آثار منفی این صفات را کاهش داد.

واژگان کلیدی

باورهای مذهبی مشترک، صفات تاریک شخصیتی، کیفیت زندگی زناشویی، واکنش‌پذیری عاطفی.

مقدمه و بیان مسئله

خانواده اصلی‌ترین هسته هر جامعه و کانون حفظ سلامت و بهداشت روانی افراد است و ازدواج یکی از مهم‌ترین مسائلی است که در زندگی افراد اتفاق می‌افتد (Yoo et al., 2020: 2271). بااین حال، زندگی زناشویی همیشه در مسیر سعادت پیش نمی‌رود و در شرایط بحرانی می‌تواند به جدایی بیانجامد. طلاق عاطفی و سردی زندگی زوجین ناشی از عوامل متعددی است که بر کیفیت زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارند (Mund et al., 2016: 411). کیفیت زندگی دربرگیرنده روابط بین فردی مؤثر، توانایی انجام فعالیت‌های مثبت و هدفمند و احساس خوشبختی در زندگی است (Bitar & Vincelj, 2020: 2). یکی از ابعاد مهم کیفیت زندگی، کیفیت زندگی زناشویی است (Wang et al., 2020: 143). عوامل مختلفی بر میزان کیفیت و رضایت‌مندی از زندگی زناشویی اثر دارند (Martin et al., 2021: 2) که آنها را می‌توان در سه دسته عوامل زمینه‌ای و بافتی، شخصیتی و سلامت روان و فرآیندهای تعاملی زوجین دسته‌بندی نمود (Crown et al., 2020: 899). عوامل زمینه‌ای و بافتی کمترین و فرآیندهای تعاملی زوجین، بیشترین سهم را در پیش‌بینی کیفیت و ثبات رابطه زناشویی دارند (Lavner et al., 2016). علاوه بر این عوامل، تأثیر صفات شخصیتی درخور توجه است (Martin et al., 2021: 2).

در سال‌های اخیر، مطالعات علمی در زمینه نقش‌های مثبت و منفی صفات شخصیتی در زندگی زناشویی برجسته‌تر شده است (خاکساری، ۱۴۰۱: ۳۱). روان‌شناسان شخصیتی در نتیجه انجام تحقیقات متوجه شده‌اند که صفات شخصیتی قادر هستند برخی تغییرات رفتار انسان را به‌صورتی دقیق پیش‌بینی کنند (Moor & Anderson, 2019: 40). محققان بر این باورند که از بین متغیرهای شخصیتی، صفات تاریک شخصیت، نقش انکارناپذیری در نحوه نگرش افراد به زندگی زناشویی دارند (علی‌پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۶). منظور از صفات تاریک شخصیتی نیز مجموعه‌ای از ویژگی‌های ناخوشایند اجتماعی شامل خودشیفتگی، روان‌پریشی و ماکیاولیسم است و به‌طور کلی شامل ویژگی‌های همدلی پایین، بی‌تفاوتی، فقدان صداقت و تواضع، حقه‌بازی و پرخاشگری است (Curtis & Jones, 2020: 2). زندگی زناشویی افرادی که صفات تاریک شخصیتی دارند، استرس‌زا است (تنش‌زا)، در نتیجه، سطح کیفیت زندگی آنها بسیار پایین است (علی‌پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۵). اخیراً، علاقه به درک جنبه‌های تاریک شخصیت و چگونگی ارتباط این ویژگی‌های کمتر شناخته‌شده با رفتارهای اجتماعی و پیش‌بینی آن‌ها افزایش یافته است (Lişman & Corneliu, 2023: 164) و جنبه‌های جدیدتری از تأثیر صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی نمایان گشته است. رابطه صفات تاریک شخصیت با آشفتگی‌های زناشویی (خاکساری، ۱۴۰۱: ۳۱)، بی‌ثباتی زناشویی (Yoo et al., 2020: 2270) و کیفیت زندگی زناشویی با متغیرهای میانجی متعددی مانند نظام ارزشی همسر (کفایی کیوی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۹)، جهت‌گیری‌های ارزشی (علی‌پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۵) و هوش هیجانی (مظلوم‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۳) بررسی شده است.

در این بین، یکی از واسطه‌کننده‌ها، واکنش‌پذیری عاطفی (Yuan et al., 2022: 3) است که اثر منفی بر کیفیت زندگی زناشویی دارد (علی‌پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۵). واکنش‌پذیری عاطفی به معنی طغیان‌های عاطفی و هیجانات ناپایدار نسبت به محرک‌های محیطی است (رافضی و صبوری، ۱۴۰۱: ۱۸۱). افراد با واکنش‌پذیری عاطفی بالا، هنگام مواجهه با محرک‌های منفی، حساسیت عاطفی شدید از خود نشان داده و در بازیافتن تعادل هیجانی تأخیر دارند (Yuan et al., 2022: 1). زوجین نیاز به رویارویی و حل و فصل مسائل و وقایع منفی زندگی مانند اختلافات (Ali et al., 2020: 83)، تعارضات کار و خانواده و فشار اقتصادی دارند (Lau et al.,

1569: 2020). در این میان عواطف منفی نه تنها برای حل مسئله مساعد نیستند، بلکه تأثیر منفی بر کیفیت زناشویی دارند (Frye et al., 2020: 2328).

رابطه بین صفات شخصیتی تاریک و بی‌ثباتی زناشویی توسط یو و همکاران^۱ (۲۰۲۰) بررسی شده و نتایج نشان می‌دهند که هم ماکیاولیسم و هم روان‌پریشی تأثیرات غیرمستقیم بر بی‌ثباتی زناشویی دارند. رابطه صفات تاریک شخصیت با آشفتگی‌های زناشویی زوجین پرستار در شرایط بحران کووید-۱۹ مطالعه‌ای بود که توسط خاکساری (۱۴۰۱) انجام شد. نتایج حاکی از آن است که رابطه معناداری بین صفات تاریک شخصیتی و آشفتگی‌های زناشویی زوجین وجود دارد. اگرچه تأثیر خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی بر آشفتگی‌های زناشویی معنادار است؛ اما گویا ماکیاولیسم اثر معناداری بر آشفتگی‌های زناشویی ندارد. همچنین علی‌پور گوراند و همکاران (۱۴۰۱) رابطه صفات تاریک و روشن شخصیت و تمایز یافتگی عاطفی با رضایت از زندگی را بررسی کردند. نتایج نشان داد که بین صفات تاریک شخصیت با رضایت از زندگی رابطه مستقیم و منفی وجود دارد و بین صفات روشن شخصیت و تمایز یافتگی عاطفی با رضایت از زندگی رابطه مستقیم و مثبت وجود دارند. در این تحقیق، صفات تاریک شخصیتی شامل خرده مقیاس‌های خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی بود.

شواهد پژوهشی نشان می‌دهند که تاکنون پژوهشگران داخلی و خارجی موفق نشده‌اند نتایجی یکپارچه در زمینه ارتباط بین هر یک از صفات شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی با نقش واکنش‌پذیری عاطفی و اثر باورهای اعتقادی زوجین ارائه دهند و یافته‌های آنها بعضاً متناقض است. آن هم درحالی که با افزایش جهت‌گیری مذهبی، تعارضات زناشویی کم‌تر می‌شود و می‌تواند به دلیل گفتمان‌هایی که ایجاد می‌کند، زندگی زناشویی افراد را تحت تأثیر قرار دهد. به عبارتی، وقتی زوجین به ازدواج به منزله امری مقدس می‌نگرند، چارچوبی برای خود ترسیم کرده و تمامی اعمال و رفتار خود را در قالب آن تفسیر می‌کنند؛ همچنین با توجه به این که در مذاهب، تشویق رفتارهای اخلاقی صورت می‌گیرد، با تقویت خودکنترلی به‌عنوان عامل بازدارنده درونی، از تعارضات زناشویی جلوگیری می‌شود (هاشم‌پور مفصلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۲). بر همین اساس این تحقیق درصدد تنظیم الگویی برای این امر مهم برآمدند بود. اگرچه نقش

1. Yoo et al

متغیرهای میانجی‌کننده برای تقویت بنیان‌های اخلاقی مثبت و اثر کاهندگی رفتارهای منفی ناشی از صفات تاریک شخصیتی در مطالعات داخلی و خارجی دیده می‌شود؛ اما نقش باورهای دینی زوجین در الگوسازی روابط بین صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی مغفول مانده است. علاوه بر این، پیچیدگی رفتار زوجین و تأثیرپذیری آن از بافت فردی، فرهنگی، مذهبی و اجتماعی، ضرورت پژوهشی جدید را نمایان می‌کند. بر این اساس، هدف اصلی این پژوهش، درک روشنی از نقش میانجی واکنش‌پذیری عاطفی در رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی و همچنین تحلیل اثر تعدیل‌کننده باورهای مذهبی مشترک است. بدین سبب محققان به دنبال پاسخ به این سؤالات هستند که کیفیت زندگی زوجین چطور از واکنش‌پذیری عاطفی، صفات تاریک آنها و باورهای مذهبی مشترکشان اثر می‌پذیرد؟ و آیا واکنش‌پذیری عاطفی می‌تواند نقش میانجی ایفا کند؟ در این خصوص اثر تعدیل‌کننده باورهای مذهبی مشترک چگونه است؟

پیشینه تجربی

در بین تحقیقات داخلی، خاکساری (۱۴۰۱) رابطه صفات تاریک شخصیت با آشفتگی‌های زناشویی زوجین پرستار را در شرایط بحران کووید-۱۹ بررسی کرده و نشان داد اگرچه تأثیر خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی بر آشفتگی‌های زناشویی معنادار است؛ اما صفت ماکیاولیسم اثر معناداری بر آشفتگی‌های زناشویی ندارد.

کفایی کیوی و همکاران (۱۴۰۱) اثرپذیری کیفیت زندگی زناشویی به واسطه صفات پاتولوژیک شخصیت و نقش میانجی‌گر نظام ارزشی همسر و عملکرد زوج دانشجویان متأهل را تحلیل کرده و مشخص شد نظام ارزشی همسر و عملکرد زوج ارتباط بین صفات شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی را میانجی‌گری می‌کند.

علی‌پور گوراند و همکاران (۱۴۰۱) رابطه بین صفات تاریک و روشن شخصیتی و تمایز یافتگی عاطفی را با رضایت از زندگی مراجعه‌کنندگان مراکز سلامت شهر تبریز بررسی کرده و نشان دادند ۶۸ درصد تغییرات رضایت از زندگی به وسیله صفات شخصیتی و

تمایز یافتگی عاطفی تبیین می‌شود و در این میان صفات روشن شخصیت توان بیشتری از سایر متغیرها دارد. در این تحقیق، واکنش‌پذیری عاطفی به‌عنوان یکی از خرده‌مقیاس‌های تمایز یافتگی در نظر گرفته شده بود.

مظلوم‌زاده و همکاران (۱۴۰۰) رابطه بین صفات شخصیتی و رضایت از زندگی را با نقش میانجی هوش هیجانی در بین شهروندان شهر مشهد بررسی کردند و مشخص شد ابعاد صفات شخصیتی (شامل روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه و وجدان‌گرایی) بر رضایت از زندگی و هوش هیجانی اثر مستقیم دارند. علاوه بر این، نقش میانجی هوش هیجانی در رابطه بین ابعاد صفات شخصیتی و رضایت از زندگی تأیید شد؛ در نتیجه یکی از راه‌های افزایش رضایت از زندگی بالا بردن هوش هیجانی افراد با توجه به صفات شخصیتی آن‌هاست.

هاشم پورمفصلی و همکاران (۱۴۰۰) به تعیین اندازه اثر خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بر تعارضات زناشویی شهروندان مشهد پرداختند و با رگرسیون خطی چندگانه نشان دادند بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارضات زناشویی همبستگی مثبت و بین جهت‌گیری مذهبی درونی و خوش‌بینی با تعارضات زناشویی، همبستگی منفی وجود دارد.

سلیمی و همکاران (۱۳۹۸) تأثیر باورهای معنوی-مذهبی مشترک زوجین بر سلامت زناشویی را با نقش میانجی ارتباط سازنده، عشق و تعهد تحلیل کرده و نشان دادند باورهای معنوی-مذهبی مشترک، ارتباط سازنده، عشق و تعهد بر سلامت زناشویی مؤثرند؛ بنابراین رابطه زناشویی می‌تواند به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم تحت تأثیر باورهای معنوی-مذهبی مشترک زوجین باشد.

یوسفی و همکاران (۱۳۹۶) نقش باورهای مذهبی، سبک‌های حل تعارض و تعهد زناشویی والدین دانش‌آموزان شهرستان پلدختر در تغییر نگرش نسبت به خیانت زناشویی مورد ارزیابی قرار دادند و مشخص شد باورهای مذهبی و سبک‌های حل تعارض به‌صورت مستقیم با تعهد زناشویی رابطه مثبت دارد و باورهای مذهبی نقش مهمی در کاهش روابط فرازناشویی دارد.

در تحقیقات خارجی، لیسمان و کورنلیو^۱ (۲۰۲۳) نقش میانجی‌گری بالقوه استفاده از راهبردهای جداسازی اخلاقی را برای توجیه خیانت در روابط بین ویژگی‌های سه‌گانه تاریک و رضایت زناشویی در بین ۲۴۱ نفر از زوجین بررسی کرده‌اند و نشان دادند روان‌پریشی، خودشیفتگی و نارضایتی زناشویی با گرایش‌های قوی‌تر به خیانت رابطه دارد و این تأثیرات تا حدی (در مورد روان‌پریشی و نارضایتی زناشویی) و کاملاً (در مورد خودشیفتگی) با تمایل به توجیه اخلاقی خیانت ایجاد می‌شود. ضمن آن‌که هیچ تأثیر مستقیم یا غیرمستقیم منحصر به فردی از ماکیاولیسم ظاهر نشد. این یافته‌ها براهمیت قضاوت‌های اخلاقی کج‌رو و ملایم‌تر ناشی از ویژگی‌های سه‌گانه تاریک و نارضایتی زناشویی که به خیانت فرد مشروعیت می‌بخشد و در نتیجه احتمال آن را بیشتر می‌کند، تأکید دارد.

یوان و همکاران^۲ (۲۰۲۲) نقش میانجی پاسخگویی درک‌شده شریک در رابطه بین واکنش‌پذیری عاطفی و کیفیت زندگی زناشویی در بین زوج‌های چینی را بررسی کرده‌اند و مشخص شد واکنش‌پذیری عاطفی زوجین با پاسخگویی درک‌شده شریک و کیفیت زناشویی همبستگی منفی دارد؛ بنابراین واکنش‌پذیری عاطفی یک پیش‌بینی‌کننده منفی و معنادار برای کیفیت زناشویی است. همچنین پاسخگویی ادراک‌شده نقش میانجی در رابطه بین واکنش‌پذیری عاطفی و کیفیت زناشویی دارد.

یو و همکاران^۳ (۲۰۲۰) رابطه بین صفات شخصیت تاریک و بی‌ثباتی زناشویی را با سازوکار واسطه‌ای وابستگی متقابل بازیگر-شریک در بین ۲۶۰ زوج چینی بررسی کرده‌اند و نشان دادند هم ماکیاولیسم و هم روان‌پریشی تأثیر غیرمستقیمی بر بی‌ثباتی زناشویی دارند. علاوه بر این، ماکیاولیسم و روان‌پریشی به احتمال زیاد با میانجی‌گری کامل کیفیت زناشویی بر بی‌ثباتی زناشویی تأثیر می‌گذارند. در نتیجه، کیفیت زناشویی نقش میانجی کاملی بین شخصیت تاریک و بی‌ثباتی زناشویی دارد.

1. Lişman & Corneliu

2. Yuan et al

3. Yoo et al

چارچوب نظری پژوهش

شخصیت شامل الگوهای ثابت فکری، عاطفی و رفتاری است (Martin et al., 2021: 5) که سبک فرد را در تعامل با محیط اجتماعی و مادی تعیین می‌کنند. به سخنی دیگر، شخصیت شامل صفات به نسبت باثبات و پایدار است (خاکساری، ۱۴۰۱: ۳۱). صفات شخصیتی الگوهای نسبتاً ثابت رفتاری و هیجانی است که نحوه برخورد با وقایع مختلف را پیش‌بینی می‌کند (Anglim et al., 2020: 324). صفات شخصیتی، ویژگی‌هایی دائمی هستند که شخص در اکثر مواقع آن‌ها را از خود بروز می‌دهد. صفات سه‌گانه تاریک شخصیتی مجموعه‌ای از ویژگی‌های ناخوشایند اجتماعی و شامل خودشیفتگی، جامعه‌ستیزی (سایکوپاتی) و ماکیاولیسم است (Paulhus et al., 2018: 90).

افراد ماکیاولیسم تحت تأثیر رفتارهای سیاسی و استثمارگرایانه از دیگران، با جذابیت اجتماعی ناچیز، فقدان اخلاق متعارف، به دنبال علایق و منافع شخصی هستند (Lişman & Corneliu, 2023: 165). ماکیاولیسم بعدی از شخصیت است که با ویژگی‌هایی همچون رفتارهای فریب‌کارانه، اعمال کنترل بر دیگران، خودکامگی، منفعت‌طلبی، بهره‌کشی بدبینی، بی‌تفاوتی، سردی عاطفی، بی‌پروایی و خودمحوری قابل تشخیص است (Yoo et al., 2020: 2273). خودشیفتگی توسط ویژگی‌هایی مانند کسب قدرت، احساس تسلط، تمایل به توجه دیگران، متکبر، استحقاق و خودبزرگ‌بینی مشخص می‌شود (خاکساری، ۱۴۰۱: ۳۱). مفهوم‌سازی صفت خودشیفتگی از اختلالات شخصیتی خودشیفته و ضداجتماعی گرفته شده است و یک مفهوم پیچیده و چندوجهی است (Yoo et al., 2020: 2275). آن‌هایی که دارای خودشیفتگی بالایی هستند، ویژگی‌های مشابهی مانند استحقاق، بزرگواری و خودبرتربینی دارند. علی‌رغم توجه‌طلبی و نمایش‌های خودپسندانه، صفت خودشیفتگی نسبت به ابعاد دیگر کمی روشن جلوه می‌کند (Lişman & Corneliu, 2023: 166).

یکی دیگر از ابعاد سه‌گانه تاریک شخصیت جامعه‌ستیزی یا روان‌پریشی است که شامل خصوصیاتمانند رفتارهای ضداجتماعی، فقدان وجود حس هم‌دلی و بزه‌کاری است و بیشتر بر عمل و نتیجه تمرکز دارد (علی‌پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۸). روان‌پریشان ماهیتی درنده دارند و با استفاده از پرخاشگری و ارباب برای رسیدن به اهداف خود، هنجارهای اجتماعی را زیر پا می‌گذارند (Yoo et al., 2020: 2276).

کیفیت زندگی به طور خاص، درک ذهنی فرد را نشان می‌دهد و دربرگیرنده روابط بین فردی مؤثر، توانایی انجام فعالیت‌های مثبت و هدفمند و احساس خوشبختی در زندگی است (Vincelj & Bitar, 2020: 3). کیفیت زندگی زناشویی مفهومی چندبعدی است که نه تنها ویژگی‌های درون فردی را دربر می‌گیرد، بلکه شامل ویژگی‌های بین فردی همسران نیز هست و ابعاد گوناگون ارتباط همسران مانند سازگاری، رضایت، شادمانی، انسجام و تعهد را شامل می‌شود (کفایی کیوی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۹). کیفیت زناشویی ارزیابی ذهنی رابطه زناشویی توسط زوجین و عامل کلیدی است که بر شادی زناشویی و کیفیت زندگی (Yuan et al., 2022: 1) و تضمین سلامت فرد و جامعه (علی پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۶) تأثیر می‌گذارد. مطالعات نشان داده است که کیفیت زناشویی با اضطراب، ترس، افسردگی، پرخاشگری (Postler et al., 2022: 1456)، کناره‌گیری اجتماعی، اختلالات، پریشانی عاطفی و سایر مشکلات رفتاری مرتبط است. درواقع ازدواج برای بسیاری از افراد با رضایت و سعادت آغاز می‌شود، اما در برخی موارد به تدریج به سراشیبی سوق پیدا کرده و موجب ایجاد آزار و اذیت و پریشانی مداوم می‌گردد؛ از این رو، بررسی عواملی که می‌توانند رابطه زناشویی پایدار و سالم را توسعه دهند، مورد تأکید و علاقه محققان است (Yoo et al., 2020: 2277) و بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت زناشویی و آشکارسازی بیشتر سازوکار تأثیرگذار بر آن برای حفظ همزیستی هماهنگ خانواده‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است.

واکنش‌پذیری عاطفی به معنی حساسیت شدید، طغیان‌های عاطفی و هیجانات ناپایدار نسبت به انواع محرک‌های محیطی است (رافضی و صبوری، ۱۴۰۱: ۱۸۳) و دارای سه جنبه حساسیت عاطفی، شدت عاطفی و تداوم عاطفی است. افراد با واکنش‌پذیری عاطفی بالا، هنگام مواجهه با محرک‌های منفی، حساسیت عاطفی شدید داشته و در بهبودی و بازیافتن تعادل هیجانی تأخیر دارند (Yuan et al., 2022: 8). افرادی که از واکنش‌پذیری عاطفی بالایی برخوردارند، ممکن است عواطف منفی شدیدی را در زندگی تجربه کنند (Peleg et al., 2019: 823). این مؤلفه بر رابطه زناشویی نیز اثرات قابل توجهی دارد.

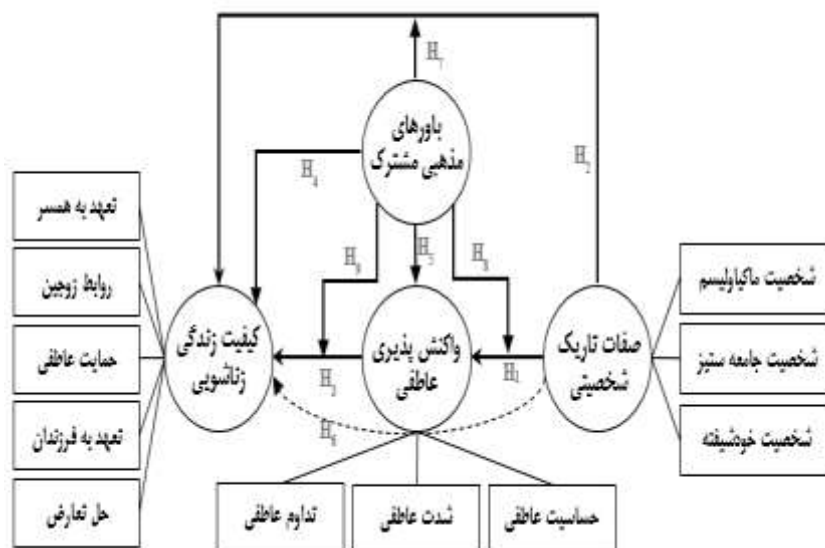
باورهای مذهبی بیان‌کننده نگرش فرد به امور معنوی و ماورایی است که آن را تقدس می‌داند. محققان بر این باورند که زوج‌هایی که ازدواج را امری مقدس می‌شمارند، فعالیت‌های مشترک

مذهبی را موجب بهتر شدن کیفیت زناشویی می‌دانند. افراد برخوردار از درجات بالای معنوی و دینی، سطوح بیشتری از تعهد را در قبال زندگی زناشویی دارند (هاشم پور مفصلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۳). باورهای معنوی-مذهبی همسان در بین زن و شوهر می‌تواند به صورت مستقیم و غیرمستقیم و از طریق ایجاد ارتباطی سازنده و نیز افزایش عشق، نارضایتی زناشویی را کاهش دهد (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۸). با افزایش جهت‌گیری مذهبی، تعارضات زناشویی کم‌تر می‌شود و می‌تواند به دلیل هنجارها و گفتمان‌هایی که ایجاد می‌شود، زندگی زناشویی افراد را تحت تأثیر قرار دهد (هاشم پور مفصلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۴).

بین مؤلفه‌های صفات تاریک شخصیت و ابعاد آن با رضایت از زندگی رابطه منفی وجود دارد. با وجود ریشه‌های متفاوت تشکیل دهنده ابعاد صفات تاریک شخصیتی، درجاتی از منش اجتماعی بدخواهانه همراه با گرایش‌های رفتاری خودپسندی، سردی عواطف، چندرویی و پرخاشگری در هر سه شخصیت وجود دارد (خاکساری، ۱۴۰۱: ۳۱؛ علی‌پور گوراند و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۵). همچنین افرادی که دارای صفات شخصیتی تیره هستند، تمایلی به ایجاد روابط صمیمی زناشویی ندارند؛ به‌طور کلی صفات شخصیتی تیره باعث ایجاد مشکل و آسیب به دیگران می‌شود و هر سه بعد ماکیاولیسم، خودشیفتگی و روان‌پریشی دلالت بر سردی عاطفی دارند (Ferreiros & Clemente, 2022: 1). از طرفی باورهای مذهبی بر کیفیت زناشویی تأثیر مثبت دارند (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۶؛ سلیمی و همکاران، ۱۳۹۸؛ هاشم‌پور مفصلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۳). از نگاهی دیگر، رابطه صفات تاریک موجب بیشتر شدن واکنش‌پذیری عاطفی و تضعیف رضایت از زندگی و پائین آمدن میزان کیفیت زندگی زناشویی می‌شود (Yuan et al., 2022: 7). بدین سبب می‌توان در یک مدل ساختاری مطابق شکل ۱ روابط بین صفات تاریک شخصیتی، واکنش‌پذیری عاطفی، باورهای مذهبی مشترک و کیفیت زندگی زناشویی را ترسیم کرد.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

Fig 1. Conceptual model of the research

با عنایت به آنچه بیان شد و بر اساس روابط بین متغیرهای مدل ساختاری، فرضیه‌های این پژوهش عبارتند از:

۱. صفات تاریک شخصیتی بر میزان واکنش‌پذیری عاطفی زوجین اثرگذار است.
۲. صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی اثرگذار است.
۳. واکنش‌پذیری عاطفی بر کیفیت زندگی زناشویی اثرگذار است.
۴. باورهای مذهبی مشترک بر کیفیت زندگی زناشویی اثرگذار است.
۵. باورهای مذهبی مشترک بر میزان واکنش‌پذیری عاطفی زوجین اثرگذار است.
۶. واکنش‌پذیری عاطفی میانجی بین صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی است.
۷. باورهای مذهبی مشترک تعدیل‌کننده رابطه صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی است.

۸. باورهای مذهبی مشترک تعدیل‌کننده رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و واکنش‌پذیری عاطفی است.
۹. باورهای مذهبی مشترک تعدیل‌کننده رابطه بین واکنش‌پذیری عاطفی و کیفیت زندگی زناشویی است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع گردآوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی است که با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل دانشجویان متأهل دانشگاه الزهرا تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ و شامل ۵۱۰ نفر بود. حجم نمونه مطابق جدول کریسی و مورگان^۱ (۱۹۷۰) تعداد ۲۲۰ نفر بوده و مطابق راهبرد تصادفی- طبقه‌ای افراد نمونه انتخاب شدند. به علت امکان ریزش و داده‌های ناقص، تعداد ۲۵۰ پرسشنامه توزیع شد و پس از حذف داده‌های ناقص نهایتاً ۲۳۰ پرسشنامه مبنای تجزیه و تحلیل قرار گرفت. معیارهای ورود به پژوهش شامل تأهل، دانشجوی مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری بودن، رضایت آگاهانه برای مشارکت در نظرسنجی و معیارهای خروج از پژوهش شامل عدم پاسخگویی به همه سؤالات پرسشنامه بود.

به منظور گردآوری اطلاعات و داده‌های خام، از چهار پرسشنامه استاندارد استفاده شد. پرسشنامه اول، شخصیت تاریک^۲، مطابق نظر جوناسون و وبستر^۳ (۲۰۱۰) و شامل ۱۲ سؤال بسته در قالب ۳ مؤلفه جامعه‌ستیزی^۴، خودشیفتگی^۵ و ماکیاولیسم^۶ است. ساختاردهی این پرسشنامه بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (امتیاز ۱ برای کاملاً مخالفم تا امتیاز ۵ برای کاملاً موافقم) و دامنه نمرات پرسشنامه از ۱۲ تا ۶۰ است. برای سنجش روایی پرسشنامه‌ها با مراجعه

^۱ Krejcie & Morgan

^۲ The dirty dozen (DD)

^۳ Jonason & Webster

^۴ Psychopathy

^۵ Narcissism

^۶ Machiavellianism

به متخصصان و تأیید آنان و جهت پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. جانسون و وبستر^۱ (۲۰۱۰) ضریب پایایی بازآزمایی کل پرسشنامه را ۰/۸۹ ارزیابی کردند؛ ضمن آن که خرده مقیاس‌های ماکیاولیسم، جامعه‌ستیزی و خودشیفتگی به ترتیب ضرایب پایایی ۰/۷۶، ۰/۸۶ و ۰/۸۷ را داشتند. در پژوهش علی‌پور گوراند و همکاران (۱۴۰۱) آلفای کرونباخ به دست آمده به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۶۹ و ۰/۷۳ بوده است. در تحقیق فریروس و کلمنت^۲ (۲۰۲۲) نیز پایایی هر خرده مقیاس با شاخص آلفای کرونباخ برای ماکیاولیسم ۰/۶۲، برای خودشیفتگی ۰/۷۶ و برای جامعه‌ستیزی ۰/۷۵ به دست آمد. در مرحله پیش‌آزمون تحقیق حاضر، پرسشنامه صفات تاریک شخصیتی برای ۳۰ پاسخ‌گردآوری شده، ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۸۱، ۰/۷۴ و ۰/۷۹ به ترتیب برای خرده‌مقیاس‌های ماکیاولیسم، جامعه‌ستیزی و خودشیفتگی را کسب کرده است.

پرسشنامه دوم مقیاس کیفیت زندگی زناشویی^۳ با ۲۱ سؤال بسته و در قالب ۵ خرده‌مقیاس تعهد به همسر^۴، روابط زوجین^۵، صمیمیت و حمایت عاطفی^۶، تعهد به فرزندان^۷ و حل تعارض^۸ است که مطابق نظر لیچتر و کارمات^۹ (۲۰۰۹) تهیه شده است. نمره‌دهی این پرسشنامه نیز بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (امتیاز ۱ برای کاملاً مخالفم تا امتیاز ۵ برای کاملاً موافقم) و دامنه نمرات از ۲۱ تا ۱۰۵ تغییر می‌کند. در مطالعه لیچتر و کارمات (۲۰۰۹) خرده‌مقیاس‌های تعهد به همسر، روابط زوجین، صمیمیت و حمایت عاطفی، تعهد به فرزندان و حل تعارض به ترتیب ضرایب پایایی بازآزمایی ۰/۷۳، ۰/۸۵، ۰/۸۷، ۰/۸۲ و ۰/۸۵ را داشتند. در پژوهش کفایی کیوی و همکاران (۱۴۰۱) پایایی این پرسشنامه بین دانشجویان متأهل دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات و واحد رودهن ارزیابی شد که ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ گزارش شده است. در مرحله پیش‌آزمون تحقیق حاضر، پرسشنامه کیفیت زندگی زناشویی ضرایب پایایی

1. Jonason & Webster

2. Ferreiros & Clemente

3. Quality of marital relationship scale (QMRS)

4. Commitment to spouse

5. Relationships of couples

6. Intimacy and emotional support

7. Commitment to Children

8. Conflict Resolution

9. Lichter & Carmalt

بازآزمایی ۰/۷۵، ۰/۸۲، ۰/۸۱، ۰/۷۷ و ۰/۸۳ را به ترتیب برای خرده‌مقیاس‌های تعهد به همسر، روابط زوجین، صمیمیت و حمایت عاطفی، تعهد به فرزندان و حل تعارض کسب کرده است. پرسشنامه سوم نظرسنجی واکنش‌پذیری عاطفی^۱ ارائه شده توسط ناک و همکاران^۲ (۲۰۰۸) است که شامل سه خرده‌مقیاس حساسیت عاطفی^۳ (۱۰ سؤال)، شدت عاطفی^۴ (۷ سؤال) و تداوم عاطفی^۵ (۴ سؤال) است و در مجموع با ۲۱ سؤال و مبتنی بر مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (امتیاز ۱ برای کاملاً مخالفم تا امتیاز ۵ برای کاملاً موافقم) سنجش شده است و دامنه نمرات آن از ۲۱ تا ۱۰۵ است. این پرسشنامه در پژوهش یوان و همکاران^۶ (۲۰۲۲) مورد ارزیابی قرار گرفت و ضرایب آلفای کرونباخ آن برای خرده‌مقیاس‌های حساسیت عاطفی، شدت عاطفی و تداوم عاطفی به ترتیب ۰/۹۷، ۰/۹۵، ۰/۹۲ و ۰/۸۸ بوده است. در مرحله پیش‌آزمون تحقیق حاضر، پرسشنامه واکنش‌پذیری عاطفی ضرایب پایایی ۰/۸۸، ۰/۸۵، ۰/۹۰ و ۰/۸۶ را به ترتیب برای خرده‌مقیاس‌های حساسیت عاطفی، شدت عاطفی و تداوم عاطفی کسب کرده است. پرسشنامه چهارم معیارهای سنجش باورهای مذهبی مشترک زوجین^۷ با ۶ سؤال بسته بود که مطابق نظر لیچتر و کارمات (۲۰۰۹) تهیه شد. نمره‌دهی این پرسشنامه نیز بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (امتیاز ۱ برای کاملاً مخالفم تا امتیاز ۵ برای کاملاً موافقم) بوده و دامنه نمرات آن از ۶ تا ۳۰ متغیر است. در مطالعه لیچتر و کارمات (۲۰۰۹) مقیاس باورهای دینی ضرایب پایایی بازآزمایی ۰/۹۶ را کسب کرده است. در مرحله پیش‌آزمون تحقیق حاضر، پرسشنامه باورهای مذهبی مشترک ضریب پایایی ۰/۹۶ را کسب کرده است.

1. Emotion Reactivity Scale (ERS)

2. Nock et al

3. Emotional sensitivity

4. Emotional intensity

5. Emotional continuity

6. Yuan et al

7. Scale of individual religious beliefs

به علت محدودیت‌های کرونایی و عدم ارتباط حضوری، لینک پرسشنامه‌ها به واسطه شبکه‌های اجتماعی داخلی (ایتا و روبیکا) و شبکه‌های خارجی (واتساپ و تلگرام) به اشتراک گذاشته شد. دانشجویان مشارکت‌کننده پس از اعلام رضایت برای شرکت در نظرسنجی و دریافت تضمین اخلاقی مبنی بر این‌که اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند، اقدام به تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت مجازی کردند.

یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا آمار توصیفی جمعیت‌شناختی نمونه آماری و متغیرهای پژوهش و سپس ویژگی‌های استنباطی تحلیل و تفسیر می‌شوند. همان‌طور که گفته شد جامعه پژوهش شامل تمامی دانشجویان متأهل دانشگاه الزهرا تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنها در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه آماری پژوهش

Table 1. Demographic information of the research statistical sample

مقطع تحصیلی	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری
	۹ نفر (۳/۹۱ درصد)	۸۱ نفر (۳۵/۲۱ درصد)	۱۰۸ نفر (۴۶/۹۵ درصد)	۳۲ نفر (۱۹/۹۱ درصد)
سابقه زندگی	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بیشتر از ۱۵ سال
مشترک (به سال)	۱۱۲ نفر (۴۸/۷۰ درصد)	۶۴ نفر (۲۷/۸۳ درصد)	۴۰ نفر (۱۷/۳۹ درصد)	۱۴ نفر (۶/۰۹ درصد)
تعداد فرزندان	بدون فرزند	یک فرزند	۲ فرزند	بیشتر از ۲ فرزند
	۷۳ نفر (۳۱/۷۳ درصد)	۱۰۵ نفر (۴۵/۶۵ درصد)	۳۵ نفر (۱۵/۲۱ درصد)	۱۷ نفر (۷/۳۹ درصد)

منبع: یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق به همراه خرده مقیاس‌های آن‌ها بر اساس نمرات کسب شده در قالب میانگین، انحراف معیار، چولگی، کشیدگی، کمینه و بیشینه به شرح جدول ۲ است. مطابق این اطلاعات، در بین ابعاد صفات تاریک شخصیتی بیشترین میانگین بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت مربوط به خرده مقیاس خودشیفتگی (۱۹/۳۷) و کمترین میانگین مربوط به خرده مقیاس ماکیاولیسم (۱۵/۶۵) است. در بین ابعاد کیفیت زندگی زناشویی بیشترین میانگین مربوط به خرده مقیاس صمیمیت و حمایت عاطفی (۲۰/۵۶) و کمترین میانگین مربوط به خرده مقیاس حل تعارض (۱۲/۳۵) است. در بین ابعاد واکنش‌پذیری عاطفی بیشترین میانگین مربوط به خرده مقیاس حساسیت عاطفی (۳۹/۸۲) و کمترین میانگین مربوط به خرده مقیاس تداوم عاطفی (۱۶/۸۵) است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

Table 2. Descriptive statistics of research variables

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
خودشیفتگی	۲۳۰	۱۹/۳۷	۲/۳۳۸	-۰/۸۲۳	۲/۰۱۱	۶	۲۰
ماکیاولیسم	۲۳۰	۱۵/۶۵	۲/۳۰۸	-۰/۴۶۳	-۰/۱۵۶	۹	۲۰
جامعه‌ستیزی	۲۳۰	۱۴/۴۸	۲/۵۲۶	-۰/۵۷۱	۰/۴۴۴	۶	۲۰
صفات تاریک شخصیتی	۲۳۰	۴۹/۵۰	۵/۹۸۲	-۰/۴۱۴	-۰/۳۲۰	۲۸	۶۰
تعهد به همسر	۲۳۰	۱۶/۴۲	۲/۵۸۳	-۰/۷۵۴	۱/۲۷۱	۵	۲۰
روابط زوجین	۲۳۰	۱۹/۶۴	۲/۸۶۹	-۰/۶۳۰	۱/۵۰۲	۷	۲۵
صمیمیت و حمایت عاطفی	۲۳۰	۲۰/۵۶	۳/۲۰۵	-۰/۸۲۵	۲/۰۲۳	۶	۲۵
تعهد به فرزندان	۲۳۰	۱۶/۵۶	۲/۶۰۳	-۰/۶۶۲	۰/۲۶۰	۸	۲۰
حل تعارض	۲۳۰	۱۲/۳۵	۲/۱۸۸	-۰/۹۰۴	۱/۳۲۸	۳	۱۵
کیفیت زندگی زناشویی	۲۳۰	۸۵/۵۴	۱۰/۸۹۳	-۰/۹۵۲	۲/۷۳۶	۳۵	۱۰۵
حساسیت عاطفی	۲۳۰	۳۹/۸۲	۵/۸۲۰	-۰/۵۷۸	۰/۳۶۸	۲۰	۵۰

۳۵	۱۵	-۰/۲۳۳	-۰/۳۹۹	۴/۲۱۸	۲۷/۸۱	۲۳۰	شدت عاطفی
۲۰	۶	۱/۰۵۱	-۰/۹۸۴	۲/۷۸۰	۱۶/۸۵	۲۳۰	تداوم عاطفی
۱۰۵	۵۳	-۰/۲۷۱	-۰/۳۷۴	۱۱/۰۵۹	۸۴/۴۸	۲۳۰	واکنش‌پذیری عاطفی
۳۰	۱۰	۰/۴۹۲	-۰/۷۳۹	۳/۷۶۳	۲۵/۱۸	۲۳۰	باورهای مذهبی مشترک

منبع: یافته‌های پژوهش

در این پژوهش برای بررسی وضعیت نرمال بودن داده‌ها از آزمون‌های کلموگروف اسمیرنوف و شاپیرو ویلک استفاده شده که نتایج آن در جدول ۳ آمده است. در این دو آزمون، فرضیه صفر (H_0) بیانگر توزیع نرمال و فرضیه مقابل (H_1) غیرنرمال بودن را نشان می‌دهد و سطح معناداری (α) کمتر از ۰/۰۵ بیانگر توزیع غیرنرمال است. با توجه به سطوح معناداری به دست آمده می‌توان گفت توزیع داده‌ها نرمال نیست؛ چون برای آزمون شاپیرو ویلک و کلموگروف اسمیرنوف مقدار معناداری کمتر از سطح خطا (۵٪) به دست آمده است.

جدول ۳. آزمون بررسی توزیع نرمال داده‌ها

Table 3. Test of data normal distribution

آزمون شاپیرو-ویلک			آزمون کلموگروف-اسمیرنوف			خرده‌مقیاس‌ها
سطح معناداری	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره	
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۴۳	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۲۴	خودشیفتگی
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۵۳	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۱۶	ماکیاولیسم
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۴۴	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۱۳	جامعه‌ستیزی
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۳۸	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۰۹۹	تعهد به همسر
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۶۳	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۰۷	روابط زوجین
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۳۷	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۰۷	صمیمیت و حمایت عاطفی
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۳۸	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۰۹	تعهد به فرزندان
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۱۰	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۳۱	حل تعارض

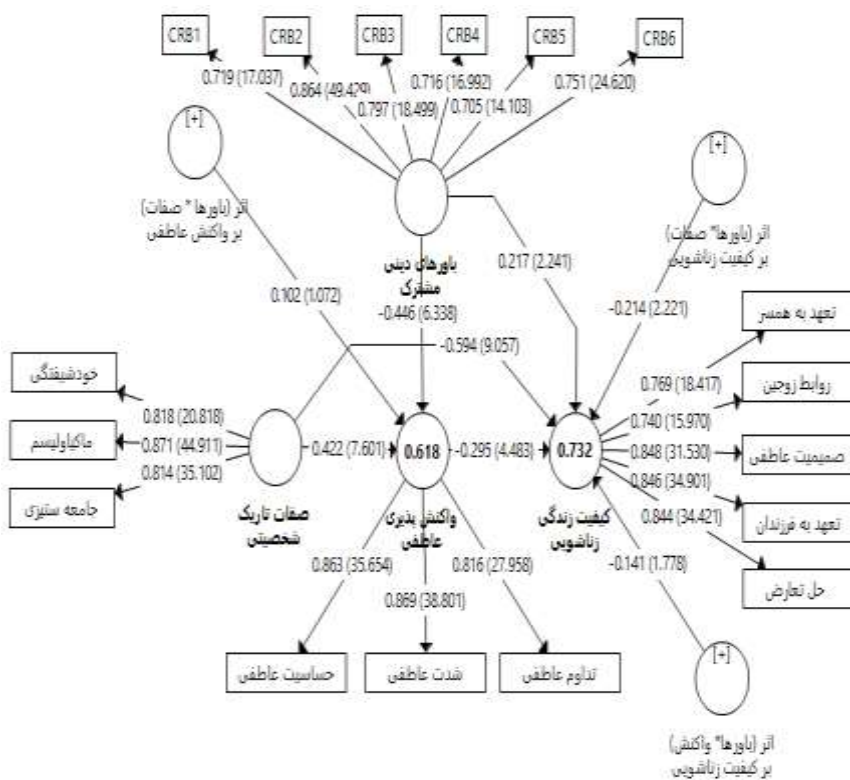

۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۷۳	۰/۰۰۱	۲۳۰	۰/۰۸۱	حساسیت عاطفی
۰/۰۰۱	۲۳۰	۰/۹۷۵	۰/۰۰۳	۲۳۰	۰/۰۷۵	شدت عاطفی
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۰۳	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۳۸	تداوم عاطفی
۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۹۳۴	۰/۰۰۰	۲۳۰	۰/۱۲۹	باورهای مذهبی مشترک

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به غیرنرمال بودن توزیع داده‌ها، ابتدا مفروضات مدل‌سازی معادلات ساختاری با آزمون همبستگی ناپارامتریک اسپیرمن بررسی شد که نتایج نشان می‌دهد همه روابط در سطوح ۰/۰۵ و یا ۰/۰۱ معنادار هستند؛ بنابراین استفاده از معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی بلامانع است. برای این منظور ابتدا مدل اندازه‌گیری با شاخص‌های برازش بررسی شدند؛ سپس مدل ساختاری پژوهش برابر شکل ۲ در نرم‌افزار smartPLS پیاده‌سازی و اجرا شد.

شکل ۲. مدل ساختاری پژوهش و روابط مسیر بین سازها

Figure 2. structural model and path relationships between the instructions in the form of standard coefficients and significant statistics

منبع: یافته‌های پژوهش

پیش از تحلیل فرضیه‌ها، کیفیت مدل اعتبارسنجی شد. ضریب تعیین R^2 ، اولین معیار سنجش اعتبار مدل ساختاری است و درجه‌ای را نشان می‌دهد که متغیرهای نهفته برونزا میزان تغییر متغیرهای درونزا را تبیین می‌کنند. مقادیر R^2 قابل‌پذیرش در سه دسته قوی (بیشتر از ۰/۶۷)، متوسط (بین ۰/۳۳ تا ۰/۶۷) و ضعیف (بین ۰/۱۹ تا ۰/۳۳) طبقه‌بندی می‌شود. در این پژوهش، مقادیر R^2 برای هرکدام از متغیرهای درونزا بیشتر از ۰/۳۳ است. معیار بعدی، شاخص پیش‌بینی‌کنندگی Q^2 است. چنانچه مقادیر شاخص Q^2 مثبت باشند؛ مدل برازش خوبی دارد. در

این پژوهش مقادیر Q^2 بالاتر از صفر هستند؛ بنابراین مدل دارای قدرت پیش‌بینی‌کنندگی قابل قبولی است. در نهایت اندازه اثر F^2 برای هر کدام از متغیرهای مستقل برون‌زا بررسی شد که مقدار قابل پذیرش آن بیشتر از $0/02$ است و مقادیر $0/15$ ، $0/02$ و $0/35$ به ترتیب نشانگر اندازه تأثیر کم، متوسط و بزرگ هستند. مقادیر ضریب تعیین R^2 ، شاخص Q^2 و اندازه اثر F^2 برای متغیرهای پیش‌بینی‌کننده در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴. ارزیابی شاخص‌ها و معیارهای برازش کلی مدل ساختاری پژوهش

Table 4. Evaluation of R^2 , Q^2 , F^2 indices and overall fit criteria of the research structural model

شاخص اندازه اثر F^2 برای هر مسیر تأثیرگذاری		شاخص Q^2	شاخص R^2 تعدیل شده	شاخص R^2	متغیرها
کیفیت زندگی زناشویی	واکنش‌پذیری عاطفی				
۰/۶۰۳	۰/۲۸۱	۰/۳۷۹	-	-	صفات تاریک شخصیتی
۰/۳۴۵	۰/۲۷۳	۰/۴۰۴	-	-	باورهای مذهبی مشترک
۰/۲۲۷	-	۰/۴۱۷	۰/۶۱۳	۰/۶۱۸	واکنش‌پذیری عاطفی
-	-	۰/۴۶۸	۰/۷۲۶	۰/۷۳۲	کیفیت زندگی زناشویی
NFI = ۰/۹۲۱	SRMR = ۰/۰۶۵	۰/۴۱۷	۰/۶۶۹	۰/۶۷۵	میانگین

منبع: یافته‌های پژوهش

شاخص SRMR برای مدل‌هایی با برازش خوب کمتر از $0/08$ است و در این پژوهش مقدار $0/065$ حاصل شد. از سویی دیگر، شاخص NFI برای مقادیر بالای $0/90$ قابل پذیرش است و برای این مدل مقدار $0/921$ به دست آمد. برای ارزیابی روابط بین سازه‌ها و آزمون فرضیه‌ها از روش بوت استرپینگ استفاده شد. نتیجه تحلیل فرضیه‌ها در جدول ۵ قابل مشاهده است.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش با اثر مستقیم، غیرمستقیم و اثر تعدیل‌گری

Table 5. Test results of research hypotheses with direct, indirect and moderating effects

فرضیه	روابط بین متغیرها	ضریب مسیر	آماره آزمون	نتیجه آزمون
H1	صفات تاریک شخصیتی ← واکنش‌پذیری عاطفی	+۰/۴۲۲	۷/۶۰۱	پذیرش
H2	صفات تاریک شخصیتی ← کیفیت زندگی زناشویی	-۰/۵۹۴	۹/۰۵۷	پذیرش
H3	واکنش‌پذیری عاطفی ← کیفیت زندگی زناشویی	-۰/۲۹۵	۴/۴۸۳	پذیرش
H4	باورهای مذهبی مشترک ← کیفیت زندگی زناشویی	+۰/۲۱۷	۲/۲۴۱	پذیرش
H5	باورهای مذهبی مشترک ← واکنش‌پذیری عاطفی	-۰/۴۴۶	۶/۳۳۸	پذیرش
H6	صفات تاریک شخصیتی ← واکنش‌پذیری عاطفی کیفیت زندگی زناشویی	+۰/۱۲۴	۲/۱۸۹	پذیرش
H7	باورهای مذهبی مشترک × صفات تاریک شخصیتی کیفیت زندگی زناشویی	-۰/۲۱۴	۲/۲۲۱	پذیرش
H8	باورهای مذهبی مشترک × صفات تاریک شخصیتی واکنش‌پذیری عاطفی	+۰/۱۰۲	۱/۰۷۲	رد
H9	باورهای مذهبی مشترک × واکنش‌پذیری عاطفی کیفیت زندگی زناشویی	-۰/۱۴۱	۱/۷۷۸	رد

منبع: یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

عوامل گوناگونی بر میزان کیفیت زندگی زناشویی اثرگذار است؛ این مطالعه با هدف طراحی و آزمون مدل ساختاری تأثیر صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی با تحلیل نقش میانجی واکنش‌پذیری عاطفی و نقش تعدیل‌کننده باورهای مذهبی مشترک انجام شد. نتایج آمار توصیفی نشان داد که کیفیت زندگی زناشویی در بین دانشجویان مورد مطالعه دارای میانگین ۸۵/۵۴ است و در بین ابعاد کیفیت زندگی زناشویی بیشترین میانگین مربوط به صمیمیت و

حمایت عاطفی و کمترین میانگین مربوط به حل تعارض است. صفات تاریک شخصیتی نیز دارای میانگین ۴۹/۵۰ است و در بین ابعاد صفات تاریک شخصیتی بیشترین میانگین مربوط به خودشیفتگی و کمترین مقدار مربوط به ماکیاولیسم است. در بین ابعاد واکنش‌پذیری عاطفی نیز بیشترین میانگین مربوط به حساسیت عاطفی و کمترین میانگین مربوط به تداوم عاطفی است. ضمن آن‌که باورهای مذهبی مشترک در بین دانشجویان میانگین ۲۵/۱۸ را کسب کرده است.

نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری و آزمون فرضیه‌ها نشان داد که صفات تاریک شخصیتی به صورت مستقیم بر واکنش‌پذیری عاطفی با ضریب ۰/۴۲۲ اثر مثبت و بر کیفیت زندگی زناشویی با ضریب ۰/۵۹۵ اثر منفی دارد. علی‌پور گوراند و همکاران (۱۴۰۱) و یوآن و همکاران (۲۰۲۲) نیز صفات تاریک شخصیتی را عاملی برای تقویت واکنش‌پذیری عاطفی و تضعیف کیفیت زندگی زناشویی معرفی کرده‌اند. از سوی، فریروس و کلمنت (۲۰۲۲) و مظلوم‌زاده و همکاران (۱۴۰۰) نیز رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و رضایت از زندگی را معنادار دانسته و همانند خاکساری (۱۴۰۱) معتقدند که صفات تاریک شخصیت موجب آشفته‌گی‌های زناشویی و پائین آمدن کیفیت از زندگی می‌شود. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که صفات شخصیتی به‌عنوان یک مؤلفه روان‌شناختی، رفتارهای انسان از جمله ارتباطات و ثبات زناشویی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. صفات شخصیت منعکس‌کننده تفاوت‌های فردی در حساسیت به مشکلات انطباقی و خطرات اجتماعی است؛ ضمن آن‌که واکنش‌پذیری عاطفی به ویژه نسبت به احساسات منفی، می‌تواند بر سلامت روانی و سازگاری اجتماعی افراد تأثیر بگذارد. زمانی که افراد صفات تاریک شخصیتی دارند، احتمال افزایش واکنش‌پذیری عاطفی در ارتباطات زناشویی بالا رفته و موجب کاهش کیفیت زندگی زناشویی می‌شود؛ بنابراین، توصیه می‌شود زوجین به توسعه مهارت‌های ارتباطی مثبت و مدیریت هویت عاطفی خود اهمیت داده و درک عمیق‌تری از صفات شخصیتی یکدیگر داشته باشند تا بهبود در روابط زناشویی را تجربه کنند.

یافته دیگر پژوهش این است که واکنش‌پذیری عاطفی با ضریب ۰/۲۹۵ اثر منفی بر کیفیت زندگی زناشویی دارد که همسو با یافته علی‌پور گوراند و همکاران (۱۴۰۱) و یوآن و همکاران (۲۰۲۲) است که نشان دادند واکنش‌پذیری عاطفی زوجین با کیفیت زناشویی همبستگی منفی دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت برخی از افراد ممکن است از نظر عاطفی بسیار واکنش‌پذیر باشند

و نسبت به پاسخ‌های عاطفی شدید و عوامل تنش‌زای جزئی نیز حساسیت نشان دهند؛ این‌گونه افراد کمتر قادر به تنظیم احساسات خود هستند و نسبت به روابط عاطفی، حل تعارضات زناشویی و چالش‌های پیش روی زندگی دچار اضطراب مضاعف می‌شوند. البته واکنش‌پذیری عاطفی می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی از تجربیات اولیه دوران کودکی و عوامل تنش‌زا محیطی باشد. در شرایط بحرانی، افراد دارای واکنش‌پذیری عاطفی بالا ممکن است مستعد ابتلا به اختلالات خلقی مانند افسردگی و اضطراب نیز شوند و در مواجهه با تنش‌های زندگی کاری و زناشویی تاب‌آوری پائینی از خود نشان دهند.

یافته دیگر پژوهش این است که باورهای مذهبی مشترک با ضریب $0/446$ اثر منفی بر واکنش‌پذیری عاطفی و با ضریب $0/217$ اثر مثبتی بر کیفیت زندگی زناشویی دارد. همسو با این یافته‌ها، سلیمی و همکاران (۱۳۹۸) نیز نشان دادند باورهای مذهبی تضمین‌کننده سلامت زناشویی است و رابطه زناشویی به صورت مستقیم تحت تأثیر باورهای مذهبی زوجین قرار دارد. از سوی دیگر، به اعتقاد یوسفی و همکاران (۱۳۹۶) باورهای مذهبی به صورت مستقیم با تعهد زناشویی رابطه مثبت دارد و نگرش فرد را نسبت به روابط فرازناشویی تغییر می‌دهد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که باورهای مذهبی مشترک باعث کاهش واکنش‌پذیری عاطفی شده و هم‌زمان با افزایش کیفیت زندگی زناشویی مرتبط است. به عبارتی زوجین با باورهای مذهبی مشترک، ممکن است کمتر دچار واکنش‌های عاطفی منفی شده و باورهای مذهبی مشترک می‌تواند به عنوان عاملی مثبت برای افزایش کیفیت زندگی زناشویی عمل کنند.

صفات تاریک شخصیتی به واسطه اثر میانجی واکنش‌پذیری عاطفی به میزان $0/124$ اثر منفی بر کیفیت زندگی زناشویی دارد که این یافته با نتایج یوان و همکاران (۲۰۲۲) و علی‌پور گوراند و همکاران (۱۴۰۱) همسویی دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت افراد با صفات تاریک شخصیتی ممکن است سطح بیشتری از واکنش‌پذیری عاطفی را از خود نشان دهند و کیفیت زندگی زناشویی پائین‌تری داشته باشند. افراد با صفات تاریک شخصیتی بالا ممکن است سطح بیشتری از واکنش‌پذیری عاطفی را نشان دهند. افراد خودشیفته کمتر احساسات منفی مانند غم یا گناه را تجربه می‌کنند و در پاسخ به تهدیدهای درک شده برای عزت نفس، عصبانیت یا پرخاشگری احساسات آن‌ها برانگیخته می‌شود. افراد ماکیاولیسم در تنظیم احساسات خود به

منظور دست‌کاری دیگران مهارت دارند و بیشتر مستعد ابتلا به احساسات منفی مانند اضطراب یا ترس هستند. بدین سبب میزان کیفیت از زندگی زناشویی آنها کاهش پیدا می‌کند. رضایت از زندگی زناشویی زمانی تحقق می‌یابد که واکنش‌های زوجین نسبت به چالش‌های زندگی واقع‌گرایانه و منطقی باشد. افرادی که صفات تاریک شخصیت دارند، سازوکارهای دفاعی منفی، دیدگاه غیرواقع‌بینانه و غیرمنطقی را در زندگی پرورش داده و باعث نارضایتی و آشفتگی زندگی زناشویی می‌شوند. با توجه به تفاسیر بالا، صفات تاریک شخصیت می‌تواند از طریق تأثیرگذاری واکنش‌پذیری عاطفی بر میزان کاهش کیفیت زندگی بیافزاید.

مداخله باورهای مذهبی مشترک، میزان اثرات منفی صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی را کاهش می‌دهد و این اثر کاهنده معنادار است. اگرچه در مطالعات پیشین صراحتاً این فرضیه بررسی نشده است؛ اما سلیمی و همکاران (۱۳۹۸) و یوسفی و همکاران (۱۳۹۶) نیز تصریح کرده‌اند که باورهای مذهبی زوجین موجب تعهد زناشویی شده و با تغییر نگرش فرد از روابط فرازناشویی جلوگیری می‌کند. در تبیین این نتایج می‌توان گفت باورهای مذهبی مشترک می‌تواند به عنوان یک عامل محافظتی علیه واکنش‌های عاطفی ناشی از تنش‌های زندگی زناشویی عمل کرده و یک عامل مؤثر در افزایش کیفیت زندگی زناشویی باشد. اشتراک در باورهای مذهبی می‌تواند به عنوان یک عامل ارتباطی و اتحادی بین زوجین باعث کاهش واکنش‌های منفی و افزایش ارتباط و صمیمیت در روابط زناشویی شود. اگرچه مداخله باورهای مذهبی مشترک تا حدودی میزان اثرات مثبت صفات تاریک شخصیتی بر واکنش‌پذیری عاطفی را کاهش داده است؛ اما این اثر کاهنده معنادار نیست. همچنان که مداخله باورهای مذهبی مشترک، نمی‌تواند به صورت معنادار اثرات منفی واکنش‌پذیری عاطفی بر کیفیت زندگی زناشویی را کاهش دهد. در مطالعات پیشین صراحتاً این دو فرضیه بررسی و تحلیل نشده‌اند؛ با این حال محققان بر این باورند که فعالیت‌های مشترک مذهبی موجب بهتر شدن کیفیت زناشویی شده و افراد با درجات بالای معنویت، سطوح بیشتری از تعهد زندگی زناشویی را دارند. باورهای مذهبی از طریق ایجاد ارتباطات سازنده و افزایش عشق و محبت بین زوجین، نارضایتی زناشویی را کاهش می‌دهد. نتایج مدل ساختاری بیان‌گر این واقعیت است که در بین متغیرهای پیش‌بینی‌کننده کیفیت زندگی زناشویی، بیشترین اثرگذاری مربوط به صفات تاریک شخصیتی با ضریب $-0/594$ است؛

علاوه بر این، واکنش‌پذیری عاطفی یک میانجی‌کننده بالا در رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زندگی زناشویی محسوب می‌شود. باورهای مذهبی مشترک نیز می‌تواند میزان اثر منفی صفات تاریک شخصیتی بر کیفیت زندگی زناشویی را به میزان قابل توجهی کاهش دهد.

با توجه به نتایج حاصله پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی و مشارکت فعال در فعالیت‌های مذهبی مشترک برای تقویت ارتباط مؤثر زوجین و اشتراک‌گذاری ارزش‌ها انجام گردد. در این زمینه شرکت در سمینارها و کارگاه‌هایی که به بهبود مهارت‌های ارتباطی کمک می‌کنند؛ مؤثر و مفید هستند و ضمن شناسایی ابعاد تاریک شخصیتی، اقدامی مؤثر برای کاهش آشفته‌گی‌های زناشویی نیز هست. اختصاص و زمان‌بندی منظم برای مراسم‌های مذهبی به منظور افزایش حس وحدت و ارتباط مشترک بین زوجین می‌تواند به تحکیم و کیفیت زندگی زناشویی کمک کند. با توجه به نقش پررنگ صفات تاریک شخصیتی در واکنش‌های احساسی و تضعیف کیفیت زندگی زناشویی، به مشاوران و روان‌شناسان خانواده پیشنهاد می‌شود نقش متغیرهای شخصیتی و باورهای مذهبی مشترک را در مداخلات روان‌شناختی مورد ملاحظه قرار دهند. با اجرای این پیشنهادها، زوجین می‌توانند ارتباطات زناشویی بهتر و کیفیت زندگی بالاتری را تجربه کنند.

این پژوهش مانند سایر پژوهش‌ها محدودیت‌هایی نیز داشت که باید مورد توجه قرار گیرد. از جمله از نظر زمان و بودجه محدودیت وجود داشت و طرح مطالعاتی به صورت مقطعی انجام شد، درحالی که کیفیت زناشویی، به‌عنوان یک احساس ذهنی، فرآیندی پویا است. علاوه بر این، واکنش‌پذیری عاطفی نیز با رشد فردی، نگرش نسبت به ازدواج و تغییرات روابط بین زوجین، دچار تغییر می‌شود؛ بنابراین الگوسازی پویا می‌تواند در تحقیقات آینده مدنظر قرار گیرد. روش پژوهش حاضر صرفاً کمی و به صورت پرسشنامه پیمایشی بود و ممکن است یافته‌ها متأثر از سوگیری یادآوری فرد باشد، در نتیجه نتایج نظرسنجی به صراحت نمی‌تواند منعکس‌کننده عوامل مؤثر بر کیفیت روابط زناشویی باشد. در آینده می‌توان روش‌های آمیخته بر ساخته از مصاحبه‌های پدیدارشناسانه و سایر روش‌های کمی این مقاله را توسعه داد. این مطالعه تنها تأثیر متغیر میانجی واکنش‌پذیری عاطفی و متغیر باورهای مذهبی مشترک در رابطه بین صفات تاریک شخصیتی و کیفیت زناشویی مورد بررسی قرار داد، درحالی که متغیرهای دیگری مانند وضعیت اجتماعی-اقتصادی خانواده، سبک دل‌بستگی، مدت زمان زندگی مشترک و سایر عوامل می‌تواند تأثیر

قابل توجهی بر کیفیت زناشویی داشته باشند. پژوهش حاضر به طور خاص در شهر تهران و در محیط دانشگاهی و به واسطه نظرسنجی از دانشجویان متأهل انجام گرفته است، بنابراین محدودیت تعمیم‌پذیری برای سایر جوامع را دارد.

قدردانی

نویسندگان بر خود واجب می‌دانند به دانشجویانی که در نظرسنجی مشارکت داشته و در اجرای پژوهش همکاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی خود را ابراز کنند.

منابع

- خاکساری، بهار. (۱۴۰۱). رابطه صفات تاریک شخصیت با آشفتگی های زناشویی زوجین پرستار شهر کرمانشاه در بحران کووید-۱۹. *علوم پیراپزشکی و بهداشت نظامی*، ۱۶(۳)، ۳۷-۳۰.
- رافضی، زهره و صبوری، ریحانه. (۱۴۰۱). نقش مؤلفه های تمایز یافتگی خود در پیش بینی صمیمیت زناشویی در زوجین. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۳(۵۱)، ۲۰۵-۱۸۱.
- سلیمی، هادی، جاودان، موسی، زارعی، اقبال و نجارپوریان، سمانه. (۱۳۹۸). نقش باورهای معنوی-مذهبی همسان زوج در سلامت زناشویی با میانجیگری رابطه سازنده، عشق و تعهد. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۳(۵)، ۷-۱.
- علی پور گوراند، بتول، آزموده، معصومه، اسماعیل پور، خلیل و حسینی نسب، سیدداوود. (۱۴۰۱). رابطه ابعاد تاریک و روشن شخصیت با رضایت از زندگی با میانجی‌گری جهت‌گیری‌های ارزشی. *پژوهش‌نامه روان‌شناسی مثبت*، ۸(۴)، ۱۱۲-۹۵.
- کفایی کیوی، مینا، صابری، هاییده و نصرالهی، بیتا. (۱۴۰۱). تبیین روابط ساختاری کیفیت زندگی زناشویی بر اساس صفات پاتولوژیک شخصیت: نقش میانجی‌گر نظام ارزشی همسر و عملکرد زوج. *مددکاری اجتماعی*، ۱۱(۱)، ۴۹-۳۹.
- مظلوم‌زاده، محمدرضا، قنبری هاشم‌آبادی، بهرام‌علی و جهانگیری، عاطفه. (۱۴۰۰). رابطه صفات شخصیتی و رضایت از زندگی با نقش میانجی هوش هیجانی. *تعالی مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۰(۴۰)، ۸۸-۱۰۳.
- هارون رشیدی، همایون و شریفی‌نیا، محمدعلی. (۱۳۹۹). رابطه صفات تاریک شخصیت و ابرازگری هیجانی با رضایت از زندگی نظامیان. *روان‌شناسی نظامی*، ۱۱(۴۱)، ۴۹-۴۱.
- هاشم پور مفصلی، ریحانه، جاجرمی، محمود و اکبری، حمزه. (۱۴۰۰). تعیین اندازه اثر خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بر تعارضات زناشویی. *مطالعات ناتوانی*، ۱۱(۱)، ۱۹۰-۱۸۲.

یوسفی، ناصر، کریمی‌پور، بنت الهدا و امانی، احمد. (۱۳۹۶). بررسی مدل باورهای مذهبی، سبک‌های حل تعارض و تعهد زناشویی با نگرش نسبت به خیانت زناشویی. مشاوره کاربردی، ۷(۱)، ۶۴-۴۷.

- Ali, P. A., McGarry, J., & Maqsood, A. (2022). Spousal Role Expectations and Marital Conflict: Perspectives of Men and Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(10), 82-108.
- Alipour Gourand, B., Azemoudeh, M., Esmailpour, K., & Hosseini Nasab, S. D. (2023). The Relationship between Dark and Light Dimensions of Personality with Life Satisfaction Mediated by Value Orientations. *Positive Psychology Research*, 8(4), 95-112. (In Persian)
- Anglim, J., Morse, G., Dunlop, P. D., Minbashian, A., & Marty, A. (2020). Predicting trait emotional intelligence from HEXACO personality; domains facets and the general factor of personality. *Journal of Personality*; 88(2), 324-338.
- Crown, D., Gheasi, M., & Faggian, A. (2020). Interregional mobility and the personality traits of migrants. *Papers in Regional Science*, 99(4), 899-914.
- Curtis, S. R., & Jones, D. N. (2020). Understanding what makes dark traits “vulnerable”: A distinction between indifference and hostility. *Personality and Individual Differences*, 160(1), 1-10.
- Ferreiros, L., & Clemente, M. (2022). Dark personality and intimate partner relationships in young adults. *Acta Psychologica*, 225, (1), 1-7.
- Frye, N., Ganong, L., Jensen, T., & Coleman, M. (2020). A dyadic analysis of emotion regulation as a moderator of associations between marital conflict and marital satisfaction among first-married and remarried couples. *Journal of Family Issues*, 41(12), 2328-2355.
- Haronrashidi, H., & sharifinia, M. A. (2020). The Relationship between the Dark Traits of Personality and Emotional Expressiveness with Satisfaction of Life among the Military Personnel in Ahvaz, Iran. *Military Psychology*, 11(41), 41-49.
- Hashempour, M. R., Jajarmi, M., & Akbari, H. (2021). Determining the Effect Size of Optimism and Religious Orientation on Marital Conflicts. *Journal of Disability Studies*, 11(1), 182-190. (In Persian)
- Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420-432.
- Kafaei kivi M, Saberi H, Nasrolahi B. Structural Relationships of Marital Life Quality Based on Personality Pathological Traits: The Mediating Role of

- the Spouse's Value System and Couple's Performance. *Socialworkmag* 2022, 11(1), 39-49. (In Persian)
- Khaksari B. (2021). The Relationship between Dark Personality Traits with Marital Disorders of Kermanshah Nursing Couples in Covid-19 Crisis. *Paramedical Sciences and Military Health*, 16(3), 30-37. (In Persian)
- Lau, Y., Fang, L., & Kwong, H. K. D. (2020). Cross-lagged models of marital relationships and intergenerational conflicts during transition to parenthood: Effect of patrilineal coresidence. *Family Process*, 59(4), 1569-1587.
- Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication? *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- Lichter, D. T., & Carmalt, J. H. (2009). Religion and marital quality among low-income couples. *Social Science Research*, 38(1), 168-187.
- Lişman, C. G., & Corneliu, H. A. (2023). Dark, dissatisfied and disengaged: Propensity towards marital infidelity, the dark triad, marital satisfaction and the mediating role of moral disengagement. *Psihologija*, 56(2), 163-177.
- Martin, S., Graziani, P., & Del-Monte, J. (2021). Insight's level in borderline personality disorder, questioning consciousness. *Journal of Affective Disorders Reports*, 3(1), 1-12.
- Mazloomzadeh, M. R., Ghanbari Hashemabadi, B. A., & Jahangiri, A. (2022). The Relationship between Personality Characteristics and Life Satisfaction with the Mediating Role of Emotional Intelligence. *Journal of Excellence in Counseling and Psychotherapy*, 10(40), 88-103. (In Persian)
- Moor, L., & Anderson, J. R. (2019). A systematic literature review of the relationship between dark personality traits and antisocial online behaviours. *Personality and Individual Differences*, 144(1), 40-55.
- Mund, M., Finn, C., Hagemeyer, B., & Neyer, F. J. (2016). Understanding dynamic transactions between personality traits and partner relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 25(6), 411-416.
- Nock, M. K., Wedig, M. M., Holmberg, E. B., & Hooley, J. M. (2008). The emotion reactivity scale: development, evaluation, and relation to self-injurious thoughts and behaviors. *Behavior Therapy*, 39(2), 107-116.
- Paulhus, D. L., Curtis, S. R., & Jones, D. N. (2018). Aggression as a trait: The Dark Tetrad alternative. *Current Opinion in Psychology*, 19(1), 88-92.

- Peleg, O., & Messerschmidt-Grandi, C. (2019). Differentiation of self and trait anxiety: A cross-cultural perspective. *International Journal of Psychology*, 54(6), 816-827.
- Postler, K. B., Helms, H. M., & Anastopoulos, A. D. (2022). Examining the linkages between marital quality and anxiety: A meta-analytic review. *Family Process*, 61(4), 1456-1472.
- Rafezi, Z., & Saboori, R. (2022). The Role of Self-Differentiation Components in Predicting Marital Intimacy in Couples. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 13(51), 181-205. (In Persian)
- Salimi, H., Javdan, M., Zarei, E., & Najarpourian, S. (2019). The role of couples' similar spiritual-religious Beliefs on marital health by mediating a constructive relationship, love, and commitment. *Islamic Life Journal*, 3(5), 1-7. (In Persian)
- Sharifiniya, M., & Haroonrashidi, H. (2020). The relationship between the dark traits of personality and emotional expressiveness with satisfaction of life among the military personnel in Ahvaz, Iran. *Journal of Military Psychology*, 11(41), 41-49.
- Vincelj, J., & Bitar, L. (2020). Quality of life 10 years after cardiac surgery in adults: a long-term follow-up study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 18(382) 1-10.
- Wang, W., Wang, M., Hu, Q., Wang, P., Lei, L., & Jiang, S. (2020). Upward social comparison on mobile social media and depression: The mediating role of envy and the moderating role of marital quality. *Journal of Affective Disorders*, 270(1), 143-149.
- Yoo, J. (2020). Relationships between Korean parents' marital satisfaction, parental satisfaction, and parent-child relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(7), 2270-2285.
- Yoosefi, N., Karimipour, B., & Amani, A. (2016). The study model of religious beliefs, conflict resolution styles, and marital commitment with attitudes toward marital infidelity. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 6(1), 47-64. (In Persian)
- Yuan, Q., Fan, Z., & Leng, J. (2022). The effect of emotional reactivity on marital quality in Chinese Couples: the mediating role of perceived partner responsiveness. *Frontiers in Psychology*, 12(1), 1-10.

نویسندگان:

hasanlufatemeh@yahoo.com

فاطمه قره‌حسنلو

دانشجوی دکتری مطالعات زنان، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران.

m.zarean@alzahra.ac.ir

منصوره زارعان

استادیار گروه مطالعات علوم اجتماعی و توسعه، پژوهشکده زنان، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران.